

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-51/18-60/
Podgorica, 19. septembar 2018. godine

INFORMACIJA
O POSJETI UČENIKA GIMNAZIJE “STOJAN CERVIĆ” I SREDNJE
EKONOMSKO-UGOSTITELJSKE ŠKOLE IZ NIKŠIĆA I NJIHOVIH PROFESORA
ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
održanoj 17. septembra 2018. godine

Učenici Gimnazije „Stojan Cerović“ i Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole iz Nikšića, koji su osvojili prva tri mjesta u potrazi za pravima mladih i njihovi profesori posjetili su Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

Posjeta je organizovana povodom obilježavanja Međunarodnog dana mladih u okviru projekta koji NVO „Inicijativa mladih za ljudska prava“ realizuje uz podršku Ministarstva sporta.

Imajući u vidu da je Odbor za ljudska prava i slobode prepoznat kao važan činilac zaštite i unapređenja ljudskih prava, učenici su izrazili interesovanje da posjete Odbor i upoznaju se sa njegovim radom.

S obzirom da je na početku posjete predsjednik Odbora dr Halil Duković bio u obavezi da učestvuje na sjednici Odbora za međunarodne odnose i iseljenike čiji je član, sekretar Odbora Slava Burić je, po ovlaštenju Predsjednika, ukratko informisala goste o nadležnosti Odbora. Nakon toga, Predsjednik Odbora je detaljno predstavio aktivnosti ovog radnog tijela i odgovarao na pitanja učenika i njihovih profesora.

Sekretar Odbora Slava Burić je izrazila zadovoljstvo interesovanjem učenika za rad ovog skupštinskog radnog tijela, navodeći da postoji kontinuirano interesovanje mladih za rad Odbora, o čemu svjedoče posjete polaznika Škole ljudskih prava i studenata koji su u okviru praktične nastave prisustvovali sjednicama Odbora. Takođe, saopštila je da su na sjednicama Odbora učestvovala i djeca iz Dječijeg doma „Mladost“ i Centra „1. jun“ koja su u decembru 2011. povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, po prvi put imala pravo koje im je definisano članom 12 Konvencije UN o pravima djeteta.

Informisala je učenike da je vlast u Crnoj Gori uređena po načelu podjele na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, koje funkcionišu po principu ravnoteže i međusobne kontrole. Zakonodavnu vlast vrši Skupština Crne Gore koja je jednodomni parlament i ima 81 poslanika čija je primarna dužnost da zastupaju građane, njihove stavove i interese. Jedna od osnovnih funkcija Skupštine je donošenje zakona u skladu sa interesima i potrebama građana. Za razmatranje predloga akata, predlaganje akata i vršenje drugih poslova iz nadležnosti Skupštine obrazuju se odbori kao stalna radna tijela.

Sekretar Odbora je navela da, shodno članu 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata koji se odnose na slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata iz oblasti ljudskih prava, razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti iz oblasti ljudskih prava i sloboda i saraduje sa radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti. Takođe, Odbor prati usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i na osnovu izvještaja Vlade prati i ocjenjuje primjenu zakona iz svoje nadležnosti.

Takođe, Etičkim kodeksom poslanika, koji je Skupština Crne Gore usvojila u decembru 2014. propisano je da je nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode.

Odbor za ljudska prava i slobode, kao jedno od 14 stalnih radnih tijela Skupštine Crne Gore, u kontinuitetu preduzima brojne aktivnosti na zaštiti, promociji i unapređenju stanja ljudskih prava u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na prava ranjivih grupa.

Odbor kroz multisektorski pristup i saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava realizuje brojne aktivnosti u cilju unapređenja poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda.

Sekretar Odbora je informisala da u skladu sa praksom usvajanja planskih dokumenata Odbor već osmu godinu zaredom, na osnovu aktivnosti Skupštine Crne Gore, Programa rada Vlade, Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori i Rezolucije Evropskog parlamenta sačinjava Plan aktivnosti. Prilikom izrade Plana, rukovodi se ocjenama stanja iznešenim u Izvještaju EK o Crnoj Gori, a pogotovo iznijetim kritikama, pa u cilju njihovog rješavanja utvrđuje konkretne aktivnosti koje realizuje u saradnji sa svim relevantnim subjektima. Na navedeni način usvojen je i Plan aktivnosti za 2018. godinu kojim su utvrđene 22 aktivnosti u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, zaštite prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na prava djece sa smetnjama u razvoju, zaštite prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta i intenziviranju međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je predstavio brojne aktivnosti Odbora, realizovane u okviru zakonodavne i kontrolne uloge Parlamenta, sa posebnim osvrtom na rad tokom 26. i 25. saziva Skupštine Crne Gore. Od 7. novembra 2016. godine kada je konstituisan 26. saziv Skupštine Crne Gore članovi Odbora za ljudska prava i slobode održali su 22 samostalne sjednice i jednu zajedničku sjednicu sa Odborom za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Prethodno, tokom 25. saziva Skupštine održano je 66 sjednica Odbora, a tokom 24. saziva Skupštine 76 sjednica ovog Odbora. Saopštio je da nadležne institucije posvećeno rade na ispunjenju obaveza iz pregovaračkog procesa sa Evropskom unijom i da je u Poglavljima 23- Pravosuđe i temeljna prava i 24- Pravda, sloboda i bezbjednost, koja su shodno novom pristupu u pregovorima otvorena na početku, a biće zatvorena na samom kraju, najveći dio obaveza realizovan, te se i obaveze Odbora za ljudska prava i slobode vremenom smanjuju, što utiče na broj sjednica i intenzitet njegovog rada.

Odbor je u prethodnom periodu dao značajan doprinos, ne samo u donošenju propisa iz oblasti ljudskih prava i sloboda, već i u praćenju njihove implementacije, kao i nadzoru nad preduzimanjem mjera koje su bile neophodne radi poštovanja i unapređenja stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Predsjednik Odbora je pojasnio zakonodavni postupak navodeći da svaki predlog zakona prije razmatranja na sjednici Skupštine razmatraju odbori u čijoj nadležnosti je oblast na koju se konkretni akt odnosi. Na taj način, Odbor za ljudska prava i slobode je tokom 26. saziva Skupštine, u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine, razmotrio niz predloga zakona, među kojima su: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskoj upravi. Odbor je razmotrio i Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2017. i 2018. godinu i podnio Mišljenja matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Takođe, Odbor je razmotrio Predlog odluke o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, o čemu je Skupštini podnio Izvještaj.

Prethodno, tokom 25. saziva Skupštine Odbor je razmotrio systemske predloge zakona iz oblasti ljudskih prava i sloboda: Predlog zakona o zabrani diskriminacije, Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Predlog zakona o manjinskim pravima i slobodama, Predlog zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Predlog zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Predsjednik je naglasio da Odbor značajnu pažnju posvećuje kontrolnoj i nadzornoj ulozi koja je veoma važna ako se ima u vidu da su zakoni koje Crna Gora ima uglavnom dobri i u značajnoj mjeri usklađeni sa evropskim zakonodavstvom i međunarodnim standardima, dok veću pažnju treba posvetiti njihovoj implementaciji. Ukazao je da nije dovoljno da se jedan zakon usvoji, već je neophodno pratiti njegovu primjenu. Kao primjer, naveo je Zakon o ograničenju upotrebe duvanskih proizvoda koji je kvalitetan i usklađen sa evropskim zakonodavstvom, ali se ne primjenjuje na pravi način. Smatra da je veoma važno raditi na promjeni svijesti i mentaliteta naših građana kako bi shvatili važnost poštovanja zakona i prijavljivanja svih onih koji krše zakonske odredbe i ugrožavaju ljudska prava drugih.

Odbor u okviru kontrolne uloge Skupštine, u skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine, organizuje kontrolna saslušanja radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade i organa državne uprave, koja izazivaju nejasnoće, dileme ili principijelna sporenja i u

cilju razjašnjenja tih pitanja, poziva na sjednicu odgovornog predstavnika Vlade ili drugog organa državne uprave i od njega traži da se izjasni o tim pitanjima. Saopšteno je da je do sada Odbor organizovao osam kontrolnih saslušanja:

1. Kontrolno saslušanje direktora Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija Milana Radovića na temu: "Aktivnosti ZIKS-a u vezi sa nalazima iz Analitičkog izvještaja Evropske komisije i Preporukama Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržanim u Konačnom mišljenju br. 48/10, od 29. marta 2010. godine", održano 4. juna 2011,

2. Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Ferhata Dinoshe na temu: „Implementacija Zakona o zabrani diskriminacije i aktivnosti na sprječavanju, prijavljivanju i sankcionisanju svih oblika diskriminacije“, održano 24. oktobra 2011,

3. Kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja dr Suada Numanovića na temu: „Implementacija Zaključka Skupštine Crne Gore („Službeni list CG“, br.36/11), donešenog povodom razmatranja Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama“, održano 23. marta 2012,

4. Kontrolno saslušanje Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, ministra rada i socijalnog staranja i ministra unutrašnjih poslova na temu: "Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II" održano 25. juna 2012,

5. Kontrolno saslušanje Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava na temu: "Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu preporuka datih u izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine", održano 17. maja 2013,

6. Kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja, koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, mr Predraga Boškovića na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II“, održano 25. septembra 2013,

7. Kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja, mr Predraga Boškovića na temu „Implementacija Zaključka Skupštine Crne Gore („Službeni list CG“, broj 36/11), donešenog povodom razmatranja Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama, a u kontekstu Izvještaja CPT-a nakon posjete misije CPT-a Crnoj Gori, u februaru 2013. godine" održano 22. oktobra 2013. i

8. Kontrolno saslušanje koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno-raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, ministarke rada i socijalnog staranja Zorice Kovačević na temu "Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II" održano 29. februara 2016. godine.

Takođe, u okviru nadzorne i kontrolne uloge, Odbor u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine razmatra izvještaje koji nadležni državni organi i nezavisne institucije dostavljaju Skupštini saglasno obavezi utvrđenoj zakonom, među kojima su: Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama, Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Predsjednik Odbora je istakao da članovi Odbora veoma često posjećuju ustanove u kojima bi se mogla očekivati kršenja ljudskih prava, kao što su zatvori, pritvorske jedinice, ustanove za smještaj djece i zaključio da se stanje u njima iz dana u dan poboljšava.

Ukazao je na važnu ulogu koju mladi imaju u društvu, naglašavajući da su oni pokretači promjena i ključno je da budu uključeni u procese koji ih se tiču. Mišljenja je da ostvarivanje ljudskih prava zavisi od tri važna faktora: svijesti građana, ekonomskog stanja u zemlji i zakonodavstva koje institucije treba adekvatno da sprovode. Ukazao je na značajnu razliku u mentalitetu građana koji žive na Zapadnom Balkanu i onih koji žive u državama Zapadne Evrope naglašavajući da na Balkanu svaka

generacija pamti određene sukobe koji su u značajnoj mjeri uticali i na svijest o ljudskim pravima, ali i na ekonomsku situaciju koja posredno utiče na razvoj demokratije i vladavine prava.

Naglasio je da je veoma važno da mladi shvate značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima donešene 10. decembra 1948. godine, povodom čega se i obilježava Međunarodni dan ljudskih prava. Kako je Univerzalna deklaracija donešena nakon Drugog svjetskog rata tokom kojeg su se dogodila brojna kršenja ljudskih prava, njome je proklamovano da se sva ljudska bića rađaju jednaka u dostojanstvu i pravima i da svako ima pravo na život, slobodu i bezbjednost. Mišljenja je da mladi treba da doprinose razvoju tolerancije i mira koji su uslov za razvoj demokratije.

Predsjednik Odbora je zaključio da je unapređenje stanja u oblasti ljudskih prava proces i samo se koordiniranim djelovanjem i multisektorskim pristupom mogu ostvarivati vidljivi rezultati u ovoj oblasti, što treba da bude zadatak svih nadležnih subjekata u narednom periodu.

Nakon predstavljanja rada Odbora za ljudska prava i slobode, uslijedila je sadržajna diskusija u kojoj je Predsjednik Odbora odgovarao na pitanja učenika i njihovih profesora.

Pitanja su se odnosila na:

- opštu ocjenu stanja ljudskih prava u Crnoj Gori,
- zakonodavni postupak i učestalost izmjena zakona u Skupštini Crne Gore,
- zaštitu od diskriminacije u društvu, nadležne institucije kojima bi se djeca mogla obratiti u slučaju kršenja njihovih prava,
- moguće edukacije o ljudskim pravima u cilju upoznavanja mladih sa njihovim pravima i obavezama i
- način rješavanja problema dječjeg prosjačenja, naročito prisutnog kod romske populacije.

Kada je riječ o ocjeni stanja ljudskih prava u Crnoj Gori, Predsjednik Odbora je saopštio da se sagledavanjem stanja od obnove nezavisnosti Crne Gore do danas može zaključiti da je za relativno kratak period Crna Gora ostvarila neosporan napredak u oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava, posebno u usklađivanju crnogorskog sa evropskim zakonodavstvom. U narednom periodu ključne aktivnosti treba usmjeriti na bolju implementaciju kvalitetnih zakonskih propisa. Neophodnim smatra ispunjavanje svih obaveza iz pregovora za članstvo u Evropskoj uniji kako bi se postiglo puno poštovanje ljudskih prava.

Predsjednik Odbora je saopštio da smo svjedoci čestih izmjena i dopuna zakona u Skupštini Crne Gore u cilju njihovog usklađivanja sa relevantnim evropskim zakonodavstvom i međunarodnim standardima, što je i obaveza Crne Gore u pristupnom procesu. Pored toga, i primjena pojedinih zakonskih odredbi ukaže na neophodnost izmjene zakona.

Kada je riječ o institucijama kojima se djeca mogu obratiti u slučaju kršenja njihovih prava, Predsjednik Odbora je informisao učenike o nezavisnoj i samostalnoj instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Zaštitnik štiti i unapređuje ljudska prava i slobode kada su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem organa javne uprave. Saopštio je da Zaštitnik nakon sprovedenog ispitnog postupka tokom kojeg prikuplja činjenice i podatke o eventualnom kršenju ljudskih prava, sačinjava Mišljenje sa preporukama koje upućuje nadležnim organima na dalji postupak. Smatra da reagovanje Zaštitnika u pojedinim, konkretnim slučajevima kršenja ljudskih prava treba da spriječi buduća slična kršenja. Predsjednik Odbora je ukazao na važnost saradnje svih nadležnih institucija u zaštiti prava djeteta, kao i na potrebu osnaživanja svijesti građana da ne prikrivaju podatke o kršenju prava djeteta. Primjera radi, seksualno nasilje nad djecom prisutno je u Crnoj Gori, kao i u evropskim državama, ali zbog mentaliteta i nedovoljno razvijene svijesti građana, rijetko se prijavljuje.

Predsjednik Odbora je pojasnio da sprovođenje edukacija nije u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, jer se pitanjima koja se odnose na obrazovanje i vaspitanje djece bavi Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. Ukazao je da u praksi skupštinski odbori sarađuju i često organizuju zajedničke sjednice.

Saglasan je da je problem dječjeg prosjačenja dugo prisutan u Crnoj Gori i smatra da je za njegovo rješavanje ključno zajedničko djelovanje svih institucija. Podsjetio je da je Zaštitnik sačinio Izvještaj o dječjem prosjačenju u Crnoj Gori koji je razmotrio Odbor za ljudska prava i slobode. Na ulici su mnogo češće prisutna djeca romske populacije iz zemalja okruženja, nego domicilno stanovništvo,

što otežava sprovođenje adekvatnih mjera. Zabrinjavajuće je što se dječje prosjačenje još uvijek tumači kao tradicija romske populacije zbog čega je neophodno raditi na promjeni svijesti kako bi se adekvatnim edukacijama i kampanjama zajednički doprinijelo rješavanju ovog problema. Ukazao je na ostvareni napredak u položaju romske populacije u Crnoj Gori, što je posebno vidljivo u oblasti obrazovanja koje je ključno za njihovu inkluziju. Povećan je broj romske djece koja pohađaju sve nivoe obrazovanja, a ohrabrujući je podatak da 27 studenata, pripadnika RE populacije pohađa fakultete. Ulaganje u obrazovanje će dugoročno uticati na poboljšanje njihovog položaja u društvu.

Na kraju posjete Predsjednik Odbora je poručio mladima da se zalažu i bore za njihova prava, ali da koristeći svoja prava nikada ne ugroze pravo drugoga.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković